

Palliatieve zorg... ook als je nog jaren te leven hebt

Zorg voor jou, als je niet meer kan genezen, en voor je familie

Palliatieve zorg is een **totale zorg** voor mensen die ongeneeslijk ziek zijn.

Het gaat niet enkel om **zorg voor fysieke symptomen** (comfort bieden en pijnbestrijding), maar **ook om sociale, spirituele en psychologische zorg**.

Het is niet alleen zorg voor jou, maar **ook je familie of je mantelzorgers** worden ondersteund.

Rouwzorg maakt hier een belangrijk deel van uit.

Niet terminaal

Dat betekent helemaal niet dat je nog maar kort te leven hebt, integendeel!

Hoe eerder je palliatieve zorg aangeboden krijgt, hoe sneller je gebruik kan maken van de expertise die zorgt voor meer comfort en je levenskwaliteit verbetert. Het kan er zelfs voor zorgen dat je langer leeft.

Waar?

Je kan palliatieve zorg bij je thuis krijgen maar ook in een ziekenhuis, een dagcentrum of een thuisvervangende omgeving zoals een woonzorgcentrum.

Wil je meer weten?

Praat erover met je arts of neem contact met ons op www.forumpalliatievezorg.be of 02 456 82 07

Palliatieve sedatie

Zelfs wanneer er goede palliatieve zorg geboden wordt, komt het soms voor dat niet alle symptomen **in de terminale fase** voldoende kunnen verlicht worden.

Er kan bv. sprake zijn van ernstige onrust, benauwdheid, pijn, angst, epilepsie, misselijkheid,... die we **op geen enkele manier nog voldoende kunnen behandelen**. Dat noemen we onbehandelbare of **refractaire symptomen**. De arts kan dan beslissen, in overleg met de patiënt (zolang die aanspreekbaar is) en familie, om palliatief te sederen.

Met sedativa (slaapmiddelen) wordt **het bewustzijn van de patiënt opzettelijk verlaagd**.

Dat kan ook samengaan met verderzetting van de pijnstilling of andere symptoombehandeling zodat de patiënt pijnvrij en onbewust is. Meestal wordt het toedienen van vocht- en voeding ook stopgezet.

2 voorwaarden dus:

- Er zijn 1 of meerdere klachten die niet voldoende kunnen behandeld worden.
- De arts schat in dat de patiënt in zijn laatste levensfase zit, en binnen de 2 weken of eerder zal overlijden.

Het doel is om het lijden te verlichten, niet om het leven te verkorten.

Soms verwarren mensen palliatieve sedatie met euthanasie. Het verschil is dat euthanasie altijd op vraag van een patiënt is (en dus niet op vraag van de arts) en dat het doel van euthanasie wel is om het leven te beëindigen.

Hoe lang het duurt vooraleer iemand zal overlijden kunnen we niet voorspellen. Het kan om uren gaan, maar ook dagen of weken duren.

Het starten van een palliatieve sedatie is een moeilijk en emotioneel moment voor naasten en familie. Ze nemen bewust voor een laatste keer afscheid. De patiënt zal nadien niet meer wakker worden. Vaak wordt de palliatieve sedatie opgestart met hulp van het palliatief team. Eens iemand gesedeerd is, gaat de natuur verder zijn gang.

02 456 82 07

www.forumpalliatievezorg.be

EIF

w.e.m.m.e.l.
expertisecentrum 'Maandag Levenswijze'

Forum
palliatieve zorg

MORFINE

Als je pijn hebt, zorgt dat vaak voor heel wat last. Dat kunnen fysieke ongemakken zijn zoals slechter slapen, meer vermoeidheid, minder eetlust,... Maar ook psychologische (je krijgt het emotioneel moeilijker) of sociale ongemakken (je bent minder actief, het heeft invloed op je sociale contacten) kunnen voorkomen.

Het is belangrijk om goede en aangepaste pijnstilling te krijgen.

Hiervoor kunnen **morfine of andere sterke pijnstillers** (opioiden) gebruikt worden. Je kan morfine in siroop of in pilvorm nemen.

Maar soms lukt dat niet meer door slikproblemen, braken, verwardheid,...

Dan kan je overschakelen naar een morfinepleister, naar spuitjes of naar een pomp (de subcutane spuitdrijver)

Er bestaan wel wat *misverstanden* over morfine.

“Morfine helpt enkel bij pijn”

Morfine is een pijnstiller maar kan ook helpen bij kortademigheid of bij storende hoest. Ook mensen die geen pijn ervaren, kunnen dus morfine krijgen.

“Morfine zorgt ervoor dat je sneller zal overlijden en wordt enkel gebruikt bij het levenseinde”

Zelfs in de laatste fase van het leven, zal het gebruik van morfine het overlijden niet versnellen. Artsen starten voorzichtig en bouwen indien nodig geleidelijk aan op. Morfine zorgt ervoor dat de kwaliteit van leven verbetert, ongeacht de levensverwachting (doordat de pijn of de hoest vermindert of de kortademigheid verbetert).

“Morfine heeft veel te veel bijwerkingen, zoals misselijkheid, sufheid en constipatie”

De meeste van deze bijwerkingen zijn tijdelijk (in de eerste dagen na de opstart of na het verhogen van de dosis) en verdwijnen na een paar dagen vanzelf. Dat geldt zo voor misselijkheid, sufheid en slaperigheid. Om constipatie te voorkomen, worden er altijd gelijktijdig laxeermiddelen opgestart.

www.forumpalliatievezorg.be
02 456 82 07

Forum
palliatieve zorg

w.e.m.m.e.l.
expertisecentrum 'Waardig Levensende'

Vocht & Voeding in de laatste levensfase

Eten is leven

Voeding en drank staan symbool voor leven en gezondheid. Daardoor vinden we het heel erg lastig als iemand minder of niet meer eet en drinkt. Het lijkt

alsof we geen goede zorg meer bieden, alsof het overlijden zal versnellen. Er bestaan verschillende redenen waarom iemand niet meer eet of drinkt, zoals slikproblemen, afweergedrag, geen idee meer hebben wat te doen met voedsel... maar vaak is er ook gewoon minder behoefte aan eten en drinken.

Je sterft niet omdat je niet meer eet/drinkt. Je eet/drinkt niet meer omdat je aan het sterven bent.

Wanneer iemand in de laatste fase van zijn leven is, heeft die steeds minder zin in eten en drinken.

De organen gaan steeds minder goed werken. De spijsvertering raakt ook uitgeschakeld. Vaak kan het lichaam geen voedsel meer verteren, wat misselijkheid en braken kan veroorzaken. Zo toont het lichaam eigenlijk dat vocht en voeding niet meer nodig zijn.

Voordelen

Het klinkt misschien vreemd, maar minder of niet eten en drinken kan leiden tot:

- minder pijn**
(vb. tumor kan in omvang afnemen waardoor hij minder druk geeft)
- minder slijm op de longen**
(vrijer en comfortabeler ademen)
- verandering in je stofwisseling**
(angstgevoel vermindert, pijnstillend effect)
- minder urineproductie**
(bespaart energie, minder huidbeschadiging)
- minder zwelling**
(vb. van voeten, benen, in de buik of rond de longen)
- minder misselijkheid en braken**

Wat kan je als familie/naaste doen?

- neem iets mee wat je naaste lekker vindt, maar dring niets op
- help de mond vochtig (vb. ijsblokjes met lekkere smaak) en schoon te houden
- bespreek je gevoelens of vragen met een zorgverlener

www.forumpalliatievezorg.be • 02 456 82 07

Sterven

is een heel natuurlijk proces.

Sommige symptomen kunnen jou als familie of naaste angstig maken.

Met dit kaartje willen we er een aantal verduidelijken, die bij de meeste mensen voorkomen. Veel symptomen in de stervensfase worden veroorzaakt doordat organen niet meer goed werken.

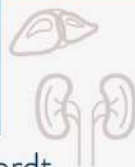
Iemand die gaat overlijden heeft **minder of geen behoefte meer aan eten en drinken**. Daardoor wordt er ook **minder urine** aangemaakt.

Als het hart slechter gaat werken, wordt het bloed niet meer goed rondgepompt in het lichaam, waardoor mensen bijvoorbeeld **koude handen en voeten** krijgen, **paarsblauwe vlekken** op het lichaam, **blauwe lippen** en een **grauwe gelaatskleur** met een **spitse neus**.

Doordat de lever en de nieren steeds slechter gaan werken, zijn mensen **vermoeid, suf** en **reageren ze minder goed**. Er wordt wel vanuit gegaan dat het gehoor tot het allerlaatste moment functioneert.

De ademhaling verandert, is veel onregelmatiger, oppervlakkiger en er vallen steeds **langere adem Pauzes**. Dat kan beangstigend zijn voor de omgeving maar weet dat de persoon hier zelf geen last van heeft. Soms is er een **reutelende ademhaling**.

Dat komt omdat er vocht in de keel zit, wat niet meer kan opgehoest worden. Ook hier is het goed om te weten dat de persoon hier zelf geen last van heeft.

Het kan ook voorkomen dat iemands gedrag verandert (door een gedaald bewustzijn) en **onrustig of verward** wordt.

Je kan helpen door zelf rustig te blijven en voor een kalme omgeving te zorgen. Als het nodig is, kan de arts beslissen om medicatie te geven.

Hoe lang het duurt vooraleer iemand zal overlijden kunnen we jammer genoeg niet voorspellen. Het kan om uren gaan maar kan ook dagen duren. Als je dat wenst, kan het zorgpersoneel je zeker helpen met dingen die je kan doen tijdens het waken.

www.forumpalliatievezorg.be
02 456 82 07

Forum
palliatieve zorg

w.e.m.m.e.l.
expertisecentrum 'Waarlijk Levensende'

OMEGA
care